

Podklad pro kulatý stůl na téma „destabilizující chudoba“

zpracovala Lucie Poláková

Garant kulatého stolu:

Lucie Poláková, poradkyně prezidenta pro sociální politiku a neziskový sektor

Moderátor kulatého stolu:

Karel Gargulák, PAQ Research

Potvrzení účastníků kulatého stolu:

Petr Kulhánek; hejtman Karlovarského kraje

Robert Pisár, krajský radní pro sociální věci

Jan Šimek, starosta Kraslice

Petr Kubis, starosta Sokolov

Martin Šimáček, ASZ

Barbora Bírová, Platforma pro sociální bydlení

Martina Paboučková, SAS Cheb – Mateřské centrum Klubíčko

Markéta Černá, Kotec

Lucie Trlifajová, MMR

Kateřina Jirková, ředitelka Odboru nepojistných sociálních rodinných dávek MPSV

Markéta Kavalíková, Člověk v tísni

Pavel Bráborec, předseda Komise pro sociální věci KK

Silvie Pýchová, poradkyně prezidenta pro oblast vzdělávání

Eva Holečková, neformální vzdělávání v kraji a významná hybatelka v kraji

·Petra Maněnová, vedoucí odboru sociálních věcí KV kraje (místo společně s delegací KPR

Témata debaty:

1. Systémová podpora regionů
2. Spolupráce a koordinace klíčových aktérů v územích s koncentrací sociálního vyloučení
3. Participace obyvatel žijících v sociálně vyloučených lokalitách na řešení vlastních potřeb a problémů

Úvod a popis současného stavu

ČR patří mezi státy EU s nižší mírou příjmové chudoby. V roce 2024 je v ČR přibližně 1 milion lidí ohrožených příjmovou chudobou, což představuje asi 9,6 % populace. Tento stav je definován jako žití v domácnostech s příjmy nižšími než 60 % mediánu příjmu. (med. hr. měs. mzdy 38 236,- v r.23)

V r. 2024 je v ČR sociálním vyloučením ohroženo přibližně 1,5 milionu lidí, což představuje asi 14,6 % populace. Tento údaj zahrnuje různé skupiny, včetně dětí do šesti let a osob nad 65 let. Sociální vyloučení je často spojeno s nízkými příjmy, nezaměstnaností a nedostatečným přístupem ke zdravotním a sociálním službám. Sociální vyloučení se týká nejen materiální deprivace, ale také možnost přístupu k základním službám a zaměstnání, což vede k izolaci jednotlivců či celé komunity (vznik sociálně vyloučených lokalit). Mezi hlavní příčiny sociálního vyloučení patří dlouhodobá nezaměstnanost, nedostatečný přístup ke kvalitnímu vzdělání, nízké příjmy a vysoké zadlužení domácností. (mapa zadlužení)

Strategie řešení sociálního vyloučení v ČR

Strategie sociálního začleňování na období 2021–2030 představuje komplexní rámec pro řešení problémů sociálního vyloučení a chudoby v ČR. SSZ vychází ze spolupráce MPSV a APSZ. Zohledňuje mezinárodní závazky a specifické potřeby jednotlivých regionů a komunit v ČR. Spolupráce s ASZ je v různých lokalitách ČR odlišná, záleží na postojích politického vedení krajů a obcí i na způsobech komunikace ASZ s místními aktéry.

Klíčové oblasti a opatření

1. **Garance rovných příležitostí**
 - **Podpora vzdělávání** : Zvýšení dostupnosti a kvality vzdělání pro děti z marginalizovaných komunit a sociálně vyloučených lokalit
 - **Prevence diskriminace** : Implementace antidiskriminačních opatření v zaměstnání, vzdělávání a přístupu ke službám.
2. **Podpora zaměstnanosti**
 - **Programy rekvalifikace** : Nabídka rekvalifikačních kurzů a pracovního poradenství pro dlouhodobě nezaměstnané.

- **Zapojení byznysu do zaměstnávání v regionu**
 - **Sociální podnikání** : Podpora vzniku a rozvoje sociálních podniků, které zaměstnávají znevýhodněné skupiny obyvatel.
3. **Prevence a řešení zadlužení**
- **Finanční gramotnost** : Vzdělávací programy zaměřené na zlepšení finanční gramotnosti a prevenci předlužení nejen na úrovni škol, také přímo s lidmi zasaženými chudobou a sociálním vyloučením
 - **Právní pomoc** : Poskytování bezplatného právního a dluhového poradenství osobám ohroženým/ zasaženým exekucí a insolvencí.
4. **Přístup k bydlení**
- **Sociální bydlení** : Rozšíření kapacit sociálního bydlení a zajištění jeho dostupnosti pro osoby v nouzi.
 - **Prevence bezdomovectví** : Programy zaměřené na prevenci ztráty bydlení a poskytování krizové pomoci. Programy Housing first jsou na několika místech v ČR už realizované.
5. **Podpora rodin**
- **Komplexní podpora rodin** : Finanční pomoc, dostupné bydlení a sociální služby pro rodiny ohrožené sociálním vyloučením. Reforma dávkového systému je nyní v procesu tvorby a dokončování.
 - **Ochrana dětí** : Specifické programy na podporu dětí z ohrožených rodin, zahrnující vzdělávací a volnočasové aktivity, podpůrná role neformálního vzdělávání. Včasná prevence předčasných odchodů ze vzdělávání.
6. **Posilování sociální soudržnosti**
- **Komunitní projekty** : Podpora místních iniciativ/ NNO a projektů, které přispívají k podpoře sociální soudržnosti a realizují v územích sociálně vyloučených lokalit komunitní sociální práci. Obce i kraje by měli mít v zájmu aktivně participovat na posilování sociální soudržnosti v přirozených občanských komunitách. Vytváření podmínek pro aktivní zapojení místních obyvatel do plánování a realizace projektů zaměřených na zlepšení jejich životních podmínek.
 - **Osvětové kampaně** : Realizace kampaní zaměřených na snižování předsudků a podpora tolerance a porozumění.

Závěr

Spolupráce všech aktérů v územích je pro snížení sociálního vyloučení naprosto klíčová. Lidé zasažení chudobou, sociálním vyloučením a bytovou nouzí potřebují prostřednictvím dostupné terénní sociální práce participovat osobně na změně své situace. Je nutné je motivovat a zároveň podporovat k převzetí zodpovědnosti, která by vedla ke změně kvality jejich života. Multidisciplinární přístup a spolupráce příslušných systémových resortů jsou základním předpokladem ke zlepšení.

Dobrá praxe ovlivnění destabilizující chudoby a ohrožení sociálním vyloučením je Kadaň

<https://www.mapavzdelavani.cz/dobra-praxe/kadan>

Využití zdroje:

Index sociálního vyloučení/mapa: https://www.socialni-zaclenovani.cz/index_socialniho_vylouceni/

Mapa zadlužení: https://www.mapazadluzeni.cz/?v1=podil_osob_v_exekuci&v1p=2024-Q1

APSZ: <https://www.mpsv.cz/strategie-socialniho-zaclenovani-2021-2030>

PAQ: <https://www.paqresearch.cz/post/reforma-davek/>